

Túl az Óperencián

Azt ígértem, hogy ebben a részben nekikezdünk a mesei számok felkutatásának. Egyáltalán honnan erednek a mesei számok? Van-e és milyen jellegű kapcsolatuk a természettel, a Mindenséggel?

Számos találósunk, archaikus mon-dókánk is megőrzött valami nagyon ősi kapcsolatot szám és kozmosz kö-zött:

„Kerek egy ég alatt

Kerek Isten fája,

Kerek Isten fájának van tizenkét ága,

Tizenkét ágának ötvenkét virága,

Ötvenkét virágnak három aranyalmá-ja.”

Egy másik, képes beszéddel és szá-mokkal fogalmazott, szintén könnyen megfejthető találós:

„Áll egy égig érő oszlop, rajta tizenkét fészek, minden fészekben négy-négy tojás, minden tojásban hét-hét csibe.

Mi az?”

vagy

„Nőtt egy fa földtől az égig, ezen a fán van tizenkét ág, minden ágon négy tarisznya, minden tarisznyában hat tojás, a betedik meg piros.”

Ugye, nem is olyan nehéz elképzelni azt a fát, amelynek minden része az idővel tart kapcsolatot.

S milyen mesei számokat ismerünk a magyar népköltésekben, meséinkben? Gyűjtsünk össze egy párat!

- Egy öregapó, egy özvegyasszony, egy öreg király, kerek erdő közepén egy házikó ...

- Két aranyhajú királyfi ...

- Három fiú- vagy lánytestvér: idősebb, középső és legfiatalabb, három erdő (réz, ezüst, arany), három rétegű ég, három hónapi vándorlás, három éjjel és három napon át való munkálkodás, háromágú tölgyfa ...

- Hét nemzetség, hét vezér, hetedhét ország, hét világ, hét tengeren túl, hét rétegű égen át, hét éven át táplált, hét planéta ...

- 12 tündér, 12 aranyalma, 12 fejű sár-kány, 12 vadász ...

Ugye, ennyi példa felsorolása is elég ahhoz, hogy belássuk, a számok az ember tájékozódását segítik a földön és az égben.

A számlálás és számolás az emberiség legkorábbi szellemi tevékenységének része. A számok elválaszthatatlanul hozzátartoznak az emberi léthez.

Milyen a viszonyunk a számokhoz? Milyen a számok viszonya a kultúránkhoz? Nagyon nehéz kérdések, nem is vállalkozhatunk e rovat keretében ezekre választ keresni. Viszont összegyűjthetünk együtt mesei számokat, majd megkereshetjük ezek jelentéseit!

Az őstársadalom nomád állattenyésztői számára a nyájak nagyságának meghatározása és a térben való tájékozódás – a távolságok megadása – éppen annyira életszükséglet volt, mint az egyszerű számolási műveletek: az összeadás és a kivonás biztos alkalmazása akkor, amikor a már letelepedett földművelőkkel állataikat mezőgazdasági termékekre és a kézművesek készítette termékekre cserélték ki.

A Sárga-folyó, az Indus, a Nílus, továbbá a Tigris és az Eufrátesz folyó közének nagy árterületein három-négyezer évvel ezelőtt keletkezett osztálytársadalmak idejéből írásos dokumentumok maradtak fenn, amelyek tudósítanak mind a korai számrendszerekről, mind a számolás színvonaláról és teljesítőképességéről. Kimutatható, hogy a számrendszer már az i. e. 2. évezredben tízes alapra épült.

Az ókori Egyiptomban – minden bizonnyal kezdettől fogva – tízes számrendszert használtak.

A babiloni számrendszerről tudjuk (i.e. 3. évezred), hogy már valódi helyiértékes rendszer, a 60 alapszámra épülő hatvanas rendszer volt.

Az ókori Görögországban kétféle számrendszert használtak: az attikait és a milétozit. Az attikai számrendszert főleg a kereskedelemben használták, az arany és áruadatok rögzítésére, a milétozi már alkalmasabb volt a tudományos célokra.

A római írásmód még ma is használatos: I, II, III, IV, V, továbbá az L = 50, C = 100, stb.

Egy, a számok történetéről szóló könyvben szerepel ez a kultúrtörténetileg érdekes mondat: „*Németül beszélünk, latinul írunk, indiai módra számolunk*” (Menninger). S valóban, az indiaiaknak köszönhetjük a tízes helyiértékes rendszeren alapuló számrendszer bevezetését.

A kisgyermek első ízben a jelképes számolás rituális tevékenysége révén ismerkedik meg a számokra utaló szavakkal, maguk a jelek azonban nem természetes eredetűek. A számok jelképtanával vajon miért foglalkoznak olyan keveset az antropológusok?

Véleményem szerint érdekes hatást fejt ki minden emberre, ha nagy számokkal találkozik. Sokáig a „millió” volt a köznyelvben a nagy számok érzékeltetésének a kulcsszava. Az elképzelhetetlenül gazdag embert milliomosnak nevezték. A Föld népessége Jézus Krisztus korában talán 250 millió lehetett.

Az 1787-es Alkotmányozó Nemzetgyűlés csaknem 4 millió amerikai nevében ült össze, míg a második világháború kezdetén az Egyesült Államok lakossága 132 millió volt. A Nap és a Föld közepes távolsága 150 millió kilométer. Az első világháborúban mintegy 40 millió ember vesztette életét, a másodikban 60 millió. Egy esztendő 31,7 millió másodpercből áll ...

Az idők változnak, ma már a milliót felváltja a „milliárd”. Tudósaink kiszámolták Földünk pontos korát, ami 4,6 milliárd év. Az emberiség lélekszáma ma 6 milliárd körül jár. Két születésnapunk között a Föld egymilliárd kilométert tesz meg Nap körüli pályáján. A csillagászok szerint a világmindenségben talán 100 milliárd galaxis és 10 milliárd billió csillag létezhet. A Naprendszer és a hozzánk legközelebbi csillag, az Alfa Centauri távolsága mintegy 40 billió kilométer. Mennyire eltörpülni látszik minden e nagy számok mögött!

A püthagoreánus hagyomány számelmélete szerint a szám nem csupán mennyiségi kifejezés, hanem a fizikai dolgok lényege, amelyre a világ minden eleme visszavezethető. Számok határozzák meg a kozmosz rendjét. Püthagoras azt írja egyik tanulmányában: *„A számok viszonya fűzi össze a mindenséget harmonikusan, és rendezi el a megfelelő módon”*. Ehhez áll közel Hamvas Béla gondolata is: *„A szám a rend, az érték alapja a szám minden törvény végső értelme”*.

Összefoglalhatjuk tehát, hogy a világmodell tér- és időviszonyainak áttekinthetőségét, az emberi értelem által rendszerezett és rangsorolt összefüggések fogalmi kifejezését tette lehetővé a számok, mennyiségek jelképévé való értelmezése és használata. A természeti környezet és az asztrális rendszerek különféle összefüggések és megfelelések tanainak képében jelentek meg a makro- és mikrokozmosz jellemzőinek és a kozmogóniai folyamatnak a leírásában. A mitikus osztályozási rendszerekben az egyes számokhoz fokozatosan jelentéstartalom rendelődött. Minden kultúra a kozmosz és ember, az ember és föld harmóniájának esszenciáját látta a számban. Ezért lehet befolyással a mágikus számolás a cselekedetekre. Jól ismert a hátrafelé számolás, amely mintegy visszaúzi-tekeri a történéseket kiindulási helyzetükbe.

Tehát az archaikus hagyományokban a számok olyan helyzetekben is funkcionálhatnak, amelyeknek szakrális „kozmoszalkotó” értelmet tulajdonítottak.

Bonyolult úton indultunk el, de legközelebb megpróbálunk egy-egy számot kiragadni, és annak jelentéseket keresni.

Addig is nagy sétákat kívánok Nektek a szabadban!

Láposi Terka